

سیاست های جدید دولت ژاپن در زمینه جذب نیروی کار خارجی

حسین جواهریان

زمانی که به فروشگاه ها، مراکز خرید و یا رستوران ها در ژاپن مراجعه می کنید حتما با چهره افراد غیر ژاپنی مواجه خواهید شد. امروزه جذب نیروی کار خارجی در ژاپن به دلیل نرخ رشد منفی جمعیت و کمبود نیروی کار به امری اجتناب ناپذیر برای اقتصاد این کشور تبدیل شده است. در همین راستا دولت ژاپن تصمیم گرفته است تا از ماه آوریل سال ۲۰۱۹ تسهیلات لازم را به منظور جذب بیشتر نیروی کار خارجی ارائه نماید. با توجه به جامعه متحد و یکپارچه ژاپن، افزایش تعداد خارجیانی می تواند برای ژاپنی ها فرصت ها و چالش های جدیدی را بوجود آورد.

نیروی کار خارجی در ژاپن از دریچه آمار و ارقام

بر اساس آمار منتشر شده از سوی وزارت بهداشت، کار و رفاه ژاپن (MHLW) تا پایان ماه اکتبر ۲۰۱۷ در مجموع ۱ میلیون و ۲۷۸ هزار و ۶۷۰ نفر نیروی کار خارجی در ژاپن حضور داشته اند که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۱۸ درصد (۱۹۴ هزار و ۹۰۱ نفر) رشد داشته است که رکورد جدیدی محسوب می شود. بیشترین نیروی کار خارجی به ترتیب به اتباع چینی با ۳۷۲ هزار و ۲۶۳ نفر، اتباع ویتنامی با ۲۴۰ هزار و ۲۵۹ نفر و اتباع فیلیپینی با ۱۴۶ هزار و ۷۹۸ نفر تعلق دارد که از این میان بیشترین افزایش تعداد کارگران خارجی متعلق به کشورهای ویتنام با ۳۹/۷ درصد و نپال با ۳۱ درصد بوده است.

حدود ۳۰/۲ درصد از نیروی کار خارجی در صنایع تولیدی، ۱۴/۸ درصد در صنایع خدماتی، ۱۳ درصد در صنایع عمده فروشی و خرده فروشی، ۱۲/۳ درصد در مراکز اقامتی، رستوران ها و کافی شاپ ها، ۵/۱ درصد در مراکز آموزشی در ژاپن مشغول فعالیت می باشند.

شایان ذکر است در سال های اخیر جذب نیروی کار ماهر و متخصص در ژاپن رشد چشمگیری داشته است. بطوری که طبق آمار وزارت یادشده و در مدت مورد گزارش، تعداد نیروی کار ماهر و متخصص ۲۳۸ هزار و ۴۱۲ نفر ذکر شده که در مقایسه با مدت مشابه در سال گذشته (پایان ماه اکتبر ۲۰۱۶) ۳۷ هزار و ۴۱۸ نفر بر تعداد آنها افزوده شده است که نمایانگر رشد ۱۸/۶ درصدی می باشد.

استان توکیو با ۳۹۴ هزار و ۸۳۴ نفر (۳۰/۹ درصد) در صدر لیست جذب نیروی کار خارجی قرار دارد و استان های آیچی با ۱۲۹ هزار و ۱۵۵ نفر (۱۰/۱ درصد)، اوساکا با ۷۲۲ هزار و ۲۶ نفر (۵/۶ درصد)، کاناگاوا با ۶۹۴ هزار نفر (۵/۴ درصد)، سایتاما با ۵۵۵ هزار و ۳۴ نفر (۴/۳ درصد) در رتبه های بعدی قرار دارند. بیش از نیمی از نیروی کار خارجی در ژاپن در پنج استان یادشده حضور دارند.

فرصت ها و چالش ها

هیات وزیران ژاپن در اواخر ماه جولای سال جاری طرحی را تصویب نمود که بر اساس آن نهادهای مربوطه می باید از ماه آوریل سال آینده میلادی و با هدف تامین بیشتر نیروی کار از کشورهای خارجی تمهیدات لازم را اتخاذ نمایند. هدف اصلی دولت ژاپن آن است که شرایط اقامت و زندگی برای افراد خارجی که به قصد کار کردن وارد ژاپن می شوند، نسبت به گذشته بهبود یابد. قبلاً اقامت صرفاً به نیروی کار متخصص خارجی شامل پزشکان، محققین و غیره تعلق می گرفت. این افراد در مجموع کمتر از ۲۰ درصد از نیروی کار خارجی شاغل در ژاپن را شامل می شوند. اقامت نیروی کار غیر ماهر نیز فقط مشمول دانشجویان خارجی بود که در حین تحصیل به مشاغل پاره وقت و یا پروژه های علمی در ژاپن مشغول بودند.

دولت ژاپن در نظر دارد تا در راستای تسهیل جذب بیشتر نیروی کار خارجی، سیاست های خود را در زمینه اعطای اقامت به خارجیان مورد بازبینی قرار دهد. بر اساس طرح جدید قرار است در آن دسته از صنایعی که با کمبود شدید نیروی کار مواجه هستند حتی چنانچه نیروی کار خارجی از تخصص و مهارت کافی نیز برخوردار نباشند، شرایط جدیدی برای اقامت آنها در نظر گرفته شود. این افراد پس از گذراندن تخصص لازم و مورد نیاز و همچنین کسب مهارت های زبان ژاپنی و یا پس از اتمام حداکثر ۵ سال کارورزی مشمول استفاده از تسهیلات اقامت خواهند شد. در شرایط جدید اقامت نیروی کار خارجی در ژاپن حداکثر ۵ سال بدون به همراه داشتن خانواده در خواهد بود. اما چنانچه نیروی کار غیرماهر در مدت اقامت خود در ژاپن بتواند مهارت شغلی لازم را کسب نمایند، احتمال برخورداری آنها از شرایط خاصی برای نیروی کار متخصص در نظر گرفته شده است وجود خواهد داشت. در این صورت این افراد قادر خواهند بود به همراه خانواده های خود برای مدت نامحدود در ژاپن اقامت نمایند. همچنین در طرح جدید مشخص نمودن نهادهای دولتی ذی مدخل و نهادسازی به منظور فراهم نمودن تسهیلات لازم برای اقامت نیروی کار

خارجی در دستور کار دولت ژاپن قرار گرفته است. مشخص نمودن صناعی که با کمبود نیروی کار مواجه هستند، سنجش توانایی و تخصص شغلی افراد، رتبه بندی آنان و فراهم نمودن تسهیلات اقامت از جمله مواردی هستند که دولت ژاپن به دنبال فراهم نمودن ساز و کار قانونی برای آن ها می باشد. به همین منظور تاسیس مراکز زبان آموزی، ایجاد مراکز ارائه مشاوره و دادن اطلاعات مورد نیاز در حوزه اداری، نحوه اقامت و غیره به زبان مادری و افزایش مراکز درمانی و پزشکی برای پذیرش افراد خارجی مدنظر می باشد.

دولت ژاپن امیدوار است با همکاری دولت های محلی بتواند ضمن تسهیل مقررات جذب افراد خارجی، زمینه را برای ارائه خدمات لازم جهت اقامت افراد خارجی را بگونه ای تسهیل نماید تا این افراد بدون دغدغه و نگرانی بتوانند حداکثر کارایی را در محل کار خود داشته باشند. همراهی مردم ژاپن با سیاست های دولت این کشور عامل مهم و کلیدی در موفقیت این سیاست خواهد بود. جامعه بسته و تقریباً یکپارچه ژاپن یکی از عمده ترین چالش های فراوری افراد خارجی در ژاپن می باشد. تغییر نگرش مردم ژاپن نسبت به خارجیان به دلیل رشد منفی جمعیت و ضرورت استفاده از نیروی کار خارجی می تواند نقش مهمی در تسهیل شرایط کار برای افراد خارجی در این کشور داشته باشد.

هاماماتسو؛ شهری مهاجرپذیر

شهر هاماماتسو در استان شیوزووکا واقع شده است. جمعیت این شهر که یکی از مراکز مهم صنایع تولیدی ژاپن محسوب می شود حدود ۷۹۵ هزار و ۵۳۰ نفر می باشد که از این میان ۲۳ هزار نفر افراد خارجی می باشند که حدود ۳ درصد از کل جمعیت این شهر را شامل می شود. از نیمه دوم دهه ۱۹۸۰ جمعیت خارجیان در شهر هاماماتسو به شکل چشمگیری افزایش یافت. کمبود نیروی کار به دلیل ترکیدن حباب اقتصادی موجب شد که زمینه برای اقامت موقت و جذب ژاپنی تبارها فراهم گردد. با آغاز دهه ۱۹۹۰ خانواده کارگران خارجی نیز وارد این شهر شدند و مراکز رفاهی نظیر مراکز زبان آموزی، خدمات مشاوره ای و ارائه کمک های ضروری به افراد خارجی در این شهر دایر شدند. همچنین از سال ۲۰۰۰ دولت ژاپن اقدام به تاسیس ۶ موسسه آموزشی جهت ارائه خدمات به کودکان خارجی نمود تا زمینه ورود آنها را به نظام آموزشی ژاپن فراهم نماید. تجربه موفق ژاپن در فراهم نمودن تسهیلات لازم و ضروری برای اقامت خارجیان در این شهر می تواند به الگوی موفق برای سایر شهرها و مناطق ژاپن تبدیل شود.

